

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 3.12.2008
SEC(2008) 2934

BIZOTTSÁGI SZOLGÁLATI MUNKADOKUMENTUM

Kísérődokumentum a következőhöz:

Javaslat:

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS IRÁNYELVE

az elektromos és elektronikus berendezések hulladékairól

A hatásvizsgálat összefoglalása

{COM(2008) 810 végleges}
{SEC(2008) 2933}

ÖSSZEFOGLALÓ

1. Bevezetés

Az elektromos és elektronikus berendezések hulladékairól szóló irányelv célja az, hogy az elektromos és elektronikus berendezések hulladékai helytelen kezelésének a problémáját megoldja. Az EU-ban ez a leggyorsabban növekvő hulladékáram, amely 2005-ben 8,3-9,1 millió tonna szemetet termelt: ez a mennyiség 2020-ra 12,3 millió tonnára fog emelkedni.

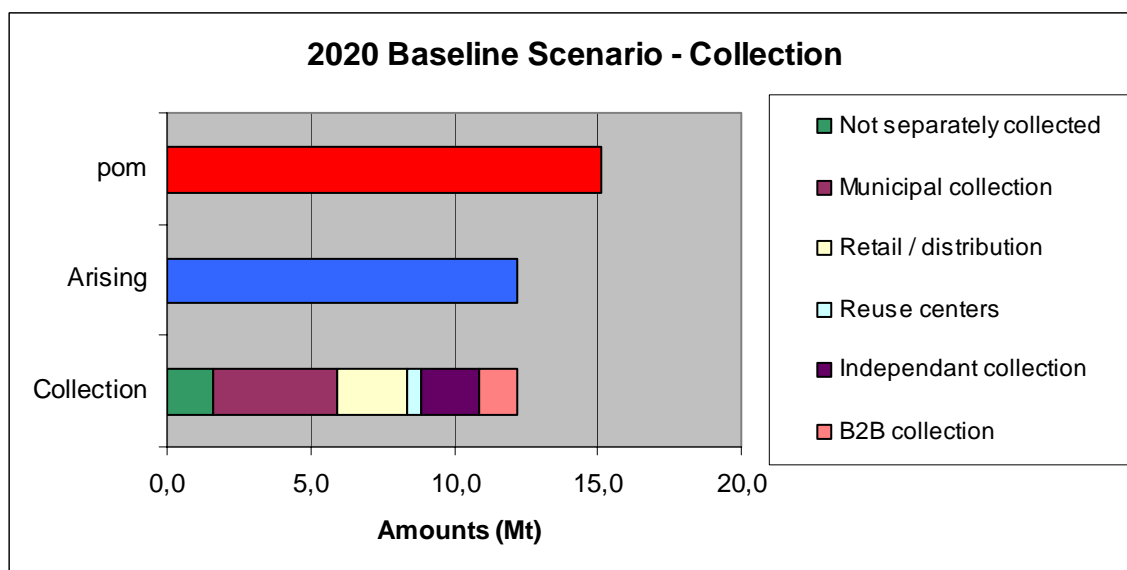
A 3 éves felülvizsgálati időszak alatt az érdekelt felektől és a tagállamoktól begyűjtött tapasztalatok arra utalnak, hogy az irányelv nem működik olyan **eredményesen**, amint azt tervezték, és gondok vannak a célok megvalósításában elért **hatékonysággal** is, ami szükségtelen költségeket eredményez.

2. Az eredményességgel kapcsolatos problémák

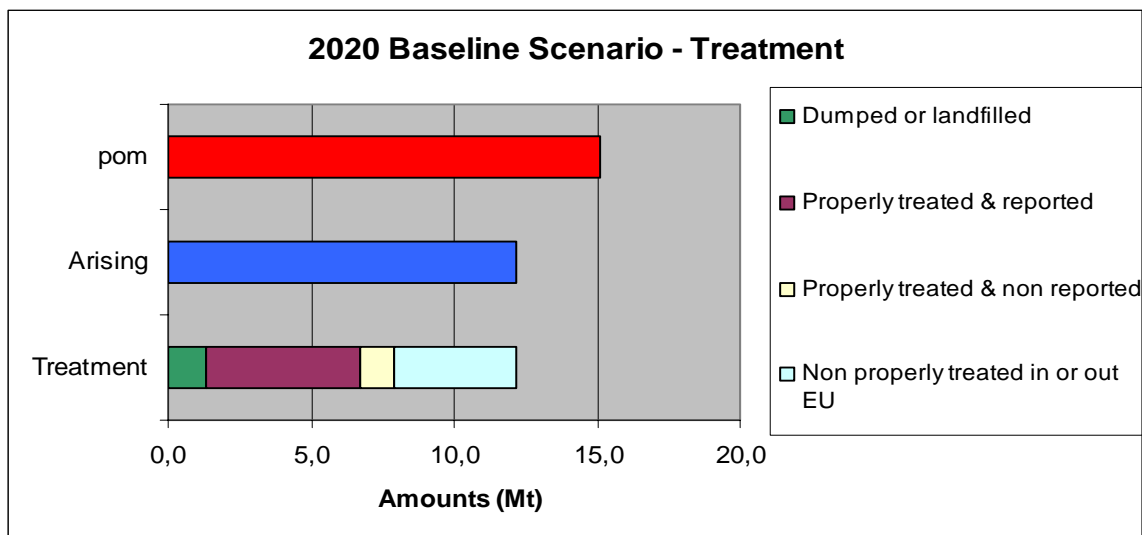
A hulladékok gyűjtési és elhelyezési módjaiban jelentős változások történtek az elektromos és elektronikus berendezések hulladékairól szóló irányelv hatályba lépése óta. A magasabb fémárak és az irányelv által ösztönzött hulladékgyűjtés együttes hatása eredményeképpen nagy mennyiségű elektromos és elektronikus berendezési hulladékot gyűjtöttek be a háztartási szeméttől elkülönítve, és a becslések szerint ennek csak mintegy 13%-a került elégetésre vagy a hulladéklerakókba.

A jelek szerint az elektromos és elektronikus berendezési hulladékok több mint 85%-át elkülönítve gyűjtik be, még ha szelektáltan begyűjtött szemétként csak mintegy 33%-ot jelentenek is be. A be nem jelentett, de összegyűjtött elektromos és elektronikus berendezési hulladékokat valószínűleg vagy az EU-ban dolgozzák fel a szükséges környezetvédelmi óvintézkedések nélkül, vagy illegálisan fejlődő országokba szállítják, ahol az értékesíthető anyag egy részét az egészségre és a környezetre veszélyes módon újrahasznosítják, vagy eldobják.

A jelenlegi gyakorlatból kiindulva ez a probléma inkább növekedni fog, mintsem csökkenni, hisz 2020-ig előreláthatóan évente mintegy 4,3 millió tonna nem megfelelően kezelt hulladék várható, szemben a 2005-ös a 3,4 millió tonnával. Az előrejelzések alapján az elektromos és elektronikus berendezési hulladékok rendeltetés és begyűjtés szerinti mennyiségeinek alakulását az alábbi ábra szemlélteti¹:

¹ pom = forgalomba hozott; keletkező = az elektromos és elektronikus berendezési hulladék mennyiségei egy bizonyos évben

Környezetvédelmi kérdések

Ha az elektromos és elektronikus berendezési hulladékokat nem megfelelő eljárással kezelik, környezetvédelmi kár keletkezik, különösen a nehézfémek, mint például a kompakt fénycsövekből és sík képernyőkből származó higany, vagy a tv-készülékekből származó ólom környezetbe jutása miatt. A hűtő és fagyasztó berendezésekből 2011–2020 között átlagban több mint 6 720 tonna ózonlebontó üvegházhatású gáz szabadul fel évente, amely pénzben kifejezve évente 1 milliárd euróra tehető éghajlati kárt okoz.

A fejlődő országokban a hulladék nem megfelelő kezelése és lerakása egészségügyi probléma, hiszen a felnőtt és kiskorú dolgozók egyaránt erősen mérgező anyagoknak vannak kitéve, amikor egészségügyi és környezetvédelmi eljárások betartása nélkül értékesíthető anyagokat vonnak ki az elektromos és elektronikus berendezési hulladékokból. Azok az újrafeldolgozási műveletek, amelyek nem alkalmazzák a legjobban bevált gyakorlatot, újrahasznosítható nemesfémek és műanyagok elvesztegetését eredményezik, amelynek továbbgyűrűző hatása az energiafogyasztásban és az új anyagok előállításával okozott környezeti kárban fog megnyilvánulni.

Gazdasági és társadalmi kérdések

Az elektromos és elektronikus berendezési hulladék maga is gazdasági erőforrás, amelynek anyagi értéke nagyságrendben jelenleg mintegy évi 2 milliárd euróra becsülhető. Ezzel szemben az elektromos és elektronikus berendezési hulladékok begyűjtésének, elhelyezésének és kezelésének a társadalom számára jelentkező gazdasági költsége a becslések szerint évi 5,6 milliárd euróra fog növekedni 2020-ig, beleértve a közsféra és a nem hivatalos szféra által folytatott tevékenységeket is. E tevékenység nagy részét az EU-ban végzik, ezért a szemétkelés jövedelmet és munkahelyeket teremt a főleg fizikai munkát alkalmazó szemétkelési ágazatban.

3. Az irányelv hatékonyságával kapcsolatos főbb problémák

Az irányelv végrehajtása során feltárt fölösleges költségek közül a legjelentősebb az irányelv alkalmazási körét illető bizonytalanságból, valamint abból fakad, hogy a termelőknek minden egyes tagállamban, ahol értékesítést végeznek, bejegyzési és jelentéstételi kötelezettsége van. Az ehhez kapcsolódó konkrét tevékenységekkel járó, valamint az egyéb elkerülhető adminisztrációs költség évi 66 millió euróra becsülhető az EU standard költségmodellje szerint. E költségek továbbra is jelentkezni fognak. A bejegyzési kötelezettség végrehajtási gyakorlatában meglévő különbségek a távértékesítéssel foglalkozók nemkívánatos „potyázásához” vezetnek, akik költségeiket a bejegyzett termelőkre hárítják.

4. A számba vett lehetőségek

Az eredményességgel kapcsolatos problémák kezelése:

1. megoldási lehetőség: nem történik intézkedés.
2. megoldási lehetőség: az elektromos és elektronikus berendezések hulladékai kezelésével kapcsolatos ellenőrzési és végrehajtási minimumkövetelmények.
3. megoldási lehetőség: a hulladékszállítással kapcsolatos ellenőrzési és végrehajtási minimumkövetelmények.
4. megoldási lehetőség: a begyűjtési célkitűzés növelése annak érdekében, hogy az összhangba kerüljön a már eddig is begyűjtött mennyiséggel (a keletkező elektromos és elektronikus berendezési hulladék 85%-a), a termelők felelőssé tétele e célkitűzés elérésében, és a begyűjtési célkitűzés kiterjesztése a vállalati berendezésekre.
5. megoldási lehetőség: begyűjtési célkitűzések megállapítása a környezetvédelem szempontjából legfontosabb hulladékok számára.
6. megoldási lehetőség: a célkitűzés megállapítási módjának megváltoztatása a kg/lakos egységben mért mennyiségről az előző évben forgalomba hozott elektromos és elektronikus berendezések %-os arányában meghatározott mennyiségre.

A hatékonysággal kapcsolatos problémák kezelése:

1. megoldási lehetőség: nincs intézkedés.

Az alkalmazási kör és az osztályozás (alternatívák) pontosítása:

2. megoldási lehetőség: az alkalmazási kör pontosítása jegyzékek rögzítésével.
3. megoldási lehetőség: az elektromos és elektronikus berendezési hulladék fogalmának meghatározása a veszélyes anyagok alkalmazását korlátozó irányelv keretében.
4. megoldási lehetőség: a berendezési kategóriáknak háztartási vagy vállalati elektromos és elektronikus berendezési hulladékként való osztályozása.

A bejegyeztetési és a jelentéstételi kötelezettségből származó adminisztratív terhek csökkentése (alternatívák):

5. megoldási lehetőség: a nemzeti nyilvántartások közötti átjárhatóság és a jelentéstételi kötelezettségek harmonizálása.
6. megoldási lehetőség: EU nyilvántartás.

Két másik megoldási lehetőség is van, amelyek hatása kisebb: az újrafelhasználás felvétele a begyűjtési célkitűzésekbe (7. megoldási lehetőség), és százalékarányban kifejezett célkitűzés megállapítása az újrahasznosítási és hasznosítási kötelezettség alá eső orvosi berendezések minden egyes tonnájára, amint ahogy az már más kategóriák esetében megvalósult (8. megoldási lehetőség).

5. Hatásvizsgálat és a megoldási lehetőségek összehasonlítása

A következő táblázat összefoglalja az eredményességet növelő megoldási lehetőségek hatását.

Lehetőség		Nincs változás (1. lehetőség)	Alaposabb végrehajtás (2. & 3. lehetőség)	85%-os begyűjtési célkitűzés (4. lehetőség)	Külön célkitűzések (5. lehetőség)
Célkitűzések (a hulladék %-ában)	Hulladéktároló és illegális személtelhelyezés	11	11	11	11
	Az irányelvnek megfelelő szemétkezelés	54	59	85	60
	Nem megfelelő szemétkezelés	35	30	4	29
ÉVES KÖLTSÉGEK	Bruttó teljes költség (EUR)	5, 6 milliárd + végrehajtás	6–6,3 milliárd + alapszintű végrehajtás	6,8 milliárd + alapszintű végrehajtás	6,5–6,8 milliárd + alapszintű végrehajtás
	Begyűjtés & szállítás	1,8 milliárd	1,8 milliárd	1,8 milliárd	1,8 milliárd
	Járuékos költségek	0,9 milliárd	0,9 milliárd	1,1 milliárd	1,1 milliárd
	Alapszintű kezelés	1,3 milliárd	1,3 milliárd	1,3 milliárd	1,3 milliárd
	A jogszabályi előírások teljesítéséhez szükséges további szemétkezelés	1,6 milliárd	1,8 milliárd	2,6 milliárd	2,2 milliárd
	A végrehajtás költségei	A Bizottság számára nem ismert	0,2–0,5 milliárdra becsült növekedés	Nincs növekedés	0,1–0,5 milliárd növekedés lehetséges
ÉVES SZINTEN JELENTKEZŐ ELŐNYÖK	A hasznosított anyag értéke (EUR)	2,2 milliárd	2,2 milliárd	2,2 milliárd	2,2 milliárd
	Környezeti károk	Általában	Alaphelyzet: 6720 tonna ózonlebontó anyag felszabadulása miatti ózonlebontás 1 milliárd	Az éghajlatváltozási kár némi csökkentése lehetséges, de nem	A célkitűzés hatálybalépésének időpontjától függően: Az éghajlatváltozási kár évi
				A célkitűzés hatálybalépésének időpontjától függően: Az éghajlatváltozási kár évi	

		EUR éghajlatváltozási kár	számszerűsíthető	2–0,2 milliárd EUR-val csökken. Az ózon lebontás 12000-1200 tonnával csökken.	2–0,2 milliárd EUR-val csökken. Az ózon lebontás 12000-1200 tonnával csökken.
	Az EU-ban vagy az EU-n kívül	Az EU-ban vagy az EU-n kívül nem megfelelően kezelt hulladék becsült mennyisége 4,3 millió tonna.	Az EU-ban vagy az EU-n kívül nem megfelelően kezelt hulladék becsült mennyisége 3,7 millió tonna.	Az EU-ban vagy az EU-n kívül nem megfelelően kezelt hulladék becsült mennyisége 0,5 millió tonna.	Az EU-ban vagy az EU-n kívül nem megfelelően kezelt hulladék becsült mennyisége 3,5 millió tonna.
Innováció és exportpiacok		Csekély mértékű kiegészítő élénkítés az osztályozó és újrahasznosító technológiák fejlesztéséhez	A műszaki fejlődés kismértékű élénkítése a növekvő globális piacon	A műszaki fejlődés jelentős élénkítése a növekvő globális piacon	A műszaki fejlődés némi élénkítése a növekvő globális piacon
EU foglalkoztatás		Alaphelyzet: Az EU szemétkelési ágazatában a munkahelyek száma több tízezerre tehető	A fizikai munka mennyiségének csekély emelkedése az EU-ban, a hulladékkezelő ipar bevételének 0,1 milliárd EUR-ra becsült emelkedése mellett	Nagyobb mértékű munkahelyteremtés a csúcstechnológia és a fizikai munka terén, a hulladékkezelő ipar bevételének 0,6 milliárd EUR-ra becsült emelkedése mellett	Magasabb szintű munkahelyteremtés a csúcstechnológia és a fizikai munka terén, a hulladékkezelő ipar bevételének 0,4 milliárd EUR-ra becsült emelkedése mellett

6. A hatékonyságot növelő lehetőségek összehasonlítása:

Az alkalmazási kör és a kategóriák pontosítása

Az elektromos és elektronikus berendezések hulladékairól szóló irányelv alkalmazási körének és kategóriáinak pontosítása terén fennálló két lehetőség hatása között a különbség csekély. Az alkalmazási kör terén mindkettő nagyobb jogi pontosságot eredményez, és mindkettő az alkalmazási körbe tartozó termékek jegyzékének közzétételét igényli vagy a tagállamok, vagy a Bizottság részéről. Egyik megoldás sem oszlatná el az olyan új termékekkel kapcsolatos bizonytalanságot, amelyekről nem állapítható meg egyértelműen, hogy az alkalmazási körbe tartoznak-e vagy sem.

Ha az érdekeltek részéről volt egyáltalán valami támogatottsága az alkalmazási kör jegyzékek útján történő pontosításának, akkor az a negatív és a pozitív jegyzékek létrehozására vonatkozott. Habár az alkalmazási kör harmonizálását inkább az elektromos és elektronikus berendezési hulladékokról szóló irányelv keretében tudták elképzelni, mint a veszélyes anyagok alkalmazását korlátozó irányelv keretében, ez kettős jogalap létrehozását igényelné az elektromos és elektronikus berendezési hulladékokról szóló irányelvben, pedig hasonló eredményt lehet elérni a veszélyes anyagok alkalmazását korlátozó irányelv alkalmazási körére való hivatkozással is, amelynek célja már eleve az alkalmazási kör harmonizálása.

Bizonyos termék kategóriáknak vállalati hulladékként való osztályozásával elkerülhető lenne a „kettős felhasználású” hulladék problémája, amikor is a fogyasztói berendezésekhez igen hasonló vállalati berendezések (mint például az IT berendezések) a lakossági hulladékokhoz kerülnek, és a kezelésükért a háztartási gépek termelője fizet. Ez a „potyázás” valószínűleg gyakoribb lenne, ha az elektromos és elektronikus berendezési hulladékok hivatalosan begyűjtött mennyisége nagyobb lenne.

A bejegyeztetési és jelentéstételi kötelezettségből származó fölösleges adminisztratív terhek megszüntetése

A termelők bejegyeztetési és jelentéstételi kötelezettségeinek ismétléséből, illetve különbségeiből adódó fölösleges költségek megszüntetésére három lehetőség került számbavételre. Egy EU elszámolóház, vagy egy egységes EU nyilvántartás bizonyosan ellátná a fölösleges költségek megszüntetéséhez szükséges feladatokat. Az egységes EU nyilvántartás ilyen működése az Európai Bizottság (tehát az adófizető) számára sokkal nagyobb költséggel járna a tagállamok által ellátott műveletek költségeinek csökkenéséből járó némi előny mellett. A tagállamok nyilvántartásai közötti átjárhatóság jogi követelményének bevezetésével nagy valószínűséggel ugyanezt az eredményt lehet elérni, és az Európai Bizottságnak sem kellene kiegészítő forrásokat igényelnie, ez a megoldás azonban valószínűleg nem segítené az elektromos és elektronikus berendezési hulladékok ténylegesen határokon átnyúló kezelésével járó programok között a kezelés finanszírozási folyamatainak összehangolását.

7. Az ajánlott megoldási csomag és hatása

E hatásvizsgálati elemzés alapján a Bizottság a különféle megoldási lehetőségek kombinálását ajánlja az elektromos és elektronikus berendezési hulladékokról szóló irányelv meglévő céljainak teljesítésében elérhető eredményesség és hatékonyság növelése érdekében. E lehetőségeket azok legfőbb hatásaival együtt az alábbi táblázat mutatja be:

Ajánlott szakpolitikai megoldás	Legfontosabb hatás (az alaphelyzethez viszonyítva)
<i>Az eredményesség javítása</i>	
A jelenlegi begyűjtési szinthez közelálló, a vállalati szemétre is kiterjedő begyűjtési célkitűzések meghatározása a termelők számára.	- Évi 1 milliárd EUR többletkiadás a szemétkézelésre, amelynek egy jelentős, de nem ismert része az EU szemétkézelési iparának jelent többletbevételt.
E célkitűzéseket az előző évben forgalomba hozott elektromos és elektronikus berendezések szintjére kell alapozni, azaz az összes tagállamban forgalmazott elektromos és elektronikus berendezés 65%-ában (a keletkező hulladék 85%-a) kell megállapítani.	- E költségek a termelőknél jelentkeznek, akik képesek lesznek azokat továbbhárítani a fogyasztókra. - A légkörnek (2020-ig évi 1 milliárd EUR nagyságrendben), az EU helyi közösségeinek és a fejlődő országok munkásainak okozott környezeti kár éves szintű csökkentése a 4,3 millió tonna elektromos és elektronikus berendezési hulladék biztonságosabb kezelésének köszönhetően.
A komitológiai eljárás keretében meg kell határozni a tagállami felügyelet és végrehajtás minimumkövetelményeit.	
<i>A hatékonyság javítása</i>	
Meg kell határozni a veszélyes anyagok alkalmazását korlátozó irányelv alkalmazási körét (az EK-Szerződés 95. cikke alapján), és kötelezni kell a tagállamokat arra, hogy tegyék közé a nemzeti alkalmazási körbe tartozó termékek jegyzékét.	A jogszabály hatálya alá eső termékek körének fokozottabb – de persze nem teljes – egyértelműséggel való meghatározása, ami ugyanakkor lehetővé teszi a tagállamok számára az alkalmazási kör kiterjesztését.
A tagállamok termelői nyilvántartásai közötti átjárhatóság és adatsere kötelezővé tétele.	- A termelők által fizetett évi 66 millió EUR fölösleges költség megszüntetése azáltal, hogy minden EU kötelezettséget csak egyszer kell bejegyezni, a jelentéstételi, és eljárási követelmények harmonizálása mellett, amelynek legfőbb haszonélvezői arányosan a kkv-k lesznek.
Be kell illeszteni a készülékek egészben történő újrafelhasználását az újrafelhasználással kombinált újrahasznosítási célkitűzésbe.	Megszünteti a termékek újrafelhasználásával szemben kialakult ellenérdekeltséget azokban az esetekben, amikor az újrafelhasználás gazdaságilag nagyobb értéket teremt, mint az újrahasznosítás.
Az orvosi berendezésekre (8. kat.) az ellenőrző berendezések (9. kat.) szintjével	Csekély: bizonyos orvosi műszerek esetében az anyagoknak kicsivel nagyobb részarányát fogják

megegyező megállapítani.	célkitűzéseket	kell	hasznosítani (talán 10 000 tonna/év).
-----------------------------	----------------	------	---------------------------------------

A többi lehetséges megoldáshoz viszonyítva a lehetőségek e kombinációja:

- nyújtja a legnagyobb esélyt a háztartási hulladékáramon kívül keletkező elektromos és elektronikus berendezési hulladékok megfelelő kezelésére, de nem eredményez begyűjtési többletköltséget a társadalom számára, és javíthatja a jelenlegi irányelv költséghatékonyságát.
- az innováció és az export terén várhatóan további előnyökhöz vezet, hiszen az újrahasznosítási technológiák terén növeli a beruházást, és ezzel támogatást nyújt a technológiai cégeknek egy olyan gyorsan bővülő piacon, ahol az EU vállalkozások gyakran világelsők, továbbá csúcstechnológiai munkahelyeket teremt ebben az ágazatban, ráadásul csökkenti a költségeket, és új nyersanyagpiacokat nyit.
- az előrejelzések szerint további munkahelyeket teremt az elektromos és elektronikus berendezési hulladék kezelésének és hasznosításának ágazatában, az EU-ban: ez az alacsonyabb szakképesítésű munkaerőt foglalkoztató ágazatokban rendelkezésre álló, többnyire fizikai munkát jelent. Az újrafelhasználási ágazat bizonyos ösztönzése a társadalmilag hátrányos helyzetű emberek számára is bizonyosan több munkahelyet jelent, továbbá hozzáférhetőbbé teszi az olcsóbb fogyasztói hasznáلتcikkeket a társadalom legszegényebb rétegei számára.